

УДК 332.025

к.е.н., доцент Денисенко Н.О.,
Київський національний університет будівництва та архітектури

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ МІСТА

Розглянуто актуальні питання пошуку ефективних механізмів управління фінансовими потоками, а також специфіка їх реалізації на міському рівні. На основі узагальнення теоретичних основ обґрунтовано напрямки удосконалення управлінських рішень щодо підвищення фінансового потенціалу території.

Місцева фінансова база сьогодні характеризується високою дотаційністю, відсутністю достатніх власних коштів, низькою ефективністю управління фінансовими ресурсами та незацікавленістю місцевої влади у зміні ситуації. Заходи, що застосовуються, в своїй більшості представляють різні методики розподілу фінансової допомоги. І зовсім майже не приділяють уваги питанням фінансової самостійності територій, підвищенню ролі податкових та неподаткових доходів для забезпечення виконання витратних зобов'язань та іншим інструментам активізації фінансового потенціалу територій. Актуальність питання обумовило вибір теми та предмета дослідження.

Вивченням різних аспектів управління фінансовими потоками території присвячено праці видатних вчених та практиків, а саме: Белкін В.М., Гранберг О.Г., Захарчук Є. ., Глущенко Л. ., Сабітова Н. ., Мельникова Н. . та ін.. Але деякі питання потребують уточнення та розширення.

Мета дослідження – розвиток теоретичних основ та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування механізму підвищення ефективності управління фінансовими потоками міста.

Об'єкт дослідження – фінансові потоки міста. Предмет дослідження – соціально-економічні та фінансові відносини, що виникають в процесі руху фінансових ресурсів міста.

Фінансова самостійність території відображує соціальні, політичні, економічні взаємозв'язки між ланками бюджетної системи. Основою фінансової самостійності території є фінансовий потенціал, що формується в процесі руху фінансових потоків.

Серед факторів, що впливають на фінансову самостійність території виділяють: склад та структуру фінансового потенціалу та фінансових ресурсів території; стан об'єктів міського господарства; компетенцію та професіоналізм міських управлінців та їх зацікавленість в ефективному управлінні; чисельність населення території; бюджетну політику (державна та місцева); законодавче

регулювання; економічну стабільність та рівень економічного розвитку; політичну стабільність та ін..

Фінансовий потенціал – це фінансові ресурси території у формі доходів місцевого бюджету (податкові та неподаткові) та валовий продукт (фінансові ресурси суб'єктів господарювання та населення) в результаті використання існуючих фінансових можливостей.

Завдання ефективного управління фінансовим потенціалом – переведення фінансового потенціалу в реальний фінансовий потік; збільшення частки податкових та неподаткових надходжень в структурі фінансових ресурсів; оптимізація витратної політики території.

Всі території за рівнем фінансового потенціалу можна поділити на чотири види. Перший вид – це депресивні території з низьким фінансовим потенціалом та низькою ефективністю його використання. При управлінні фінансовим потоком необхідно поєднувати механізмів державної підтримки з одночасною активацією територіальних механізмів активізації фінансового потенціалу.

Другий вид – це території з неефективним управлінням при високому рівні фінансового потенціалу, що характеризуються низьким рівнем фінансової самостійності. З метою стимулювання управління власними ресурсами необхідно обмежити фінансову державну допомогу та удосконалити процес прийняття та реалізації стратегічних програм розвитку.

Третій вид – це економічно розвинуті території з високим фінансовим потенціалом та високим рівнем фінансової самостійності, що характеризуються ефективним управлінням фінансовими ресурсами. Основна необхідна стратегія – це стратегія захисту з метою збереження необхідного рівня та забезпечення подальшого сталого розвитку.

Існує також четвертий вид – це території з низьким фінансовим потенціалом, але ефективним управлінням. Такі території потребують не лише фінансової допомоги, а й збільшення фінансового потенціалу за рахунок появи додаткових джерел доходів.

Механізм підвищення фінансового потенціалу території включає інструменти державного та територіального рівня. До державних інструментів відносять оптимізацію фінансової допомоги місцевим бюджетам щодо стимулювання зацікавленості території в саморозвитку; розширення джерел доходів місцевих бюджетів; контроль за використанням бюджетних коштів та ін..

Територіальні інструменти повинні забезпечити активізацію внутрішніх резервів території та фінансового потенціалу. А це і розробка відповідних стратегічних програм та їх реалізація, і використання бюджетування в управлінні рухом фінансових ресурсів, і оптимізація витратної частини

бюджету, і ефективно управління залученими та позиковими коштами, і фінансове оздоровлення підприємств комунальної сфери, і розвиток малого підприємництва та ін..

Фінансові потоки міста характеризуються нерівномірністю надходження та витрачання коштів у розрізі окремих часових інтервалів. В результаті цього формується деякий обсяг тимчасово вільних грошових коштів або навпаки виникає потреба в цих коштах.

Грошові кошти – це ті кошти, що знаходяться в касі, на банківських рахунках (поточних, депозитних, валютних), а також вкладення у цінні папери та вимоги, що швидко реалізуються. Грошові кошти можуть бути у готівковій та безготівковій формах. Фактично це початкова та кінцева стадії кругообігу коштів, швидкість руху яких визначається ефективністю діяльності та іншими факторами.

Здійснення усіх видів фінансових операцій передбачає рух грошових коштів або потік - це сукупність надходжень та виплат протягом відповідного періоду часу. Ефективне управління потоком забезпечує фінансову рівновагу міста та зменшує потребу у позиковому капіталі.

Рух грошових коштів виникає в процесі здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Грошові кошти від операційної діяльності – це надходження від продажу товарів та послуг; виплати постачальникам за товари та послуги; виплати робітникам та інші надходження та виплати.

Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності показує, які витрати були здійснені з метою придбання ресурсів для генерування майбутніх потоків грошових коштів. Це витрати на основні кошти та інші довгострокові активи та їх надходження; витрати на придбання боргових інструментів та їх надходження.

Визначення потоку коштів від фінансової діяльності дає інформацію для прогнозування вимог. Це потоки від випуску боргових зобов'язань; грошові виплати за позиковими коштами та надходження позикових коштів.

Грошові кошти є джерелом формування фінансового потоку. Ефективне управління потоком значно знижує потребу в капіталі, прискорює швидкість обігу та дозволяє виявити внутрішні фінансові резерви та знизити залежність від зовнішнього фінансування. Якщо існує дефіцит фінансових коштів, то в короткостроковому періоді необхідно прискорити залучення коштів та уповільнити виплати, в довгостроковому – управлінські дії повинні бути спрямовані на зростання вхідного потоку та зменшення вихідного.

У місті існує три групи економічної діяльності: населення, суб'єкти господарчої діяльності та адміністрація. Фінансові відносини, що виникають

між цими групами, визначають типи та розміри вхідних та вихідних фінансових потоків.

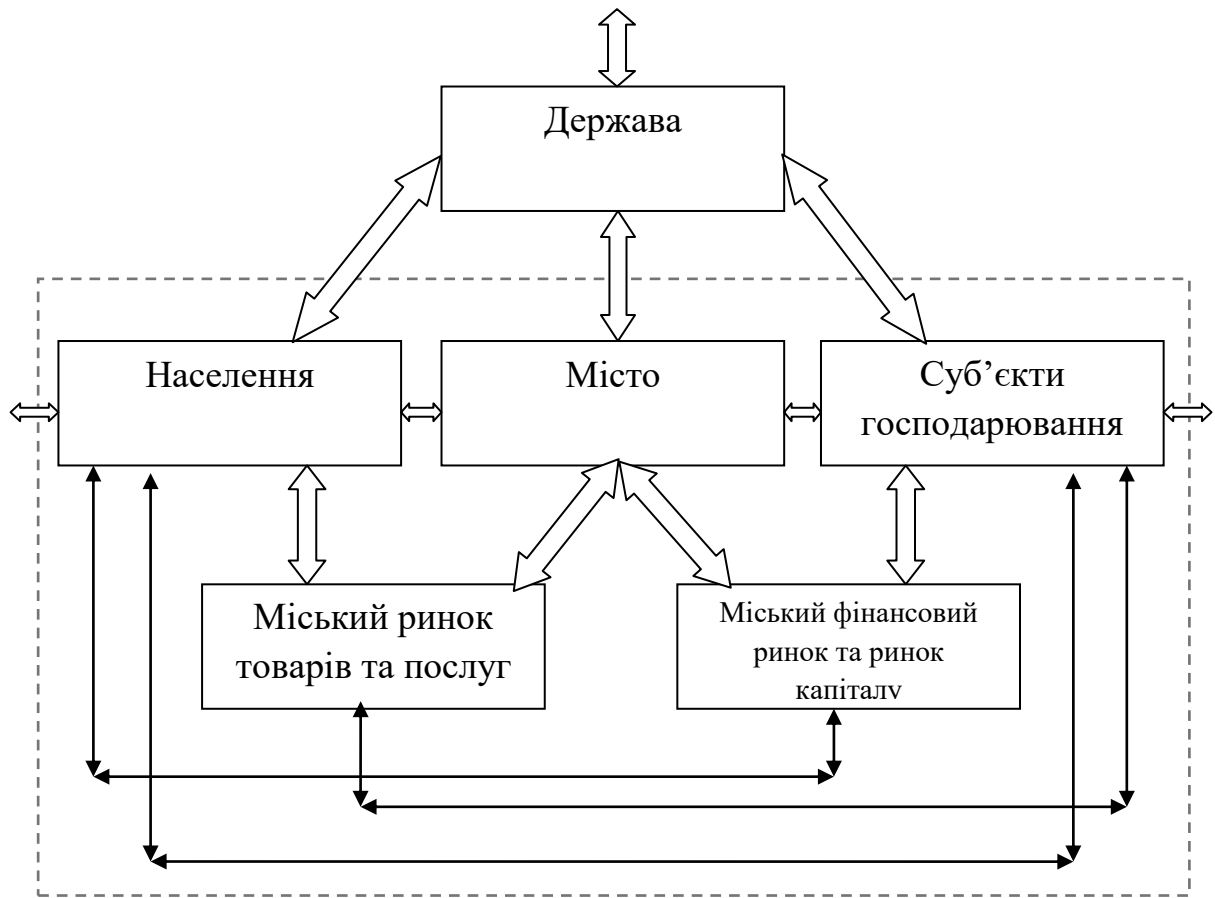

Рис. 1. Вхідні та вихідні фінансові потоки міста.

Вхідні фінансові потоки – це потоки, що надходять на територію та поповнюють кількість обігових коштів.

Вихідні фінансові потоки зменшують кількість обігових коштів та уходять з міста.

Потоки перерозподілу бюджетних коштів включають:

- надходження податків та зборів;
- бюджетні витрати;
- соціальні виплати;
- передачу коштів до бюджетів вищого рангу;
- отримання трансфертів.

Фінансові потоки виробничих підприємств та сфери торгівлі включають:

- витрати на товари та послуги в місті та поза містом;
- оплату праці;
- оплату комунальних послуг;

- податкові платежі;
- продаж товарів та послуг в місті та поза містом.

Фінансові потоки міської інфраструктури та соціальної сфери окрім потоків підприємств ще включають бюджетне фінансування як суму прогнозованих бюджетних надходжень в соціальний комплекс та міську інфраструктуру.

До фінансових потоків населення входять:

- покупка товарів та послуг в місті та поза містом;
- оплата праці робітникам, що приїжджають до міста та сумарна оплата праці населення міста, що отримана поза містом;
- покупка товарів непрацюючим населенням (пенсіонери);
- сумарний обсяг пенсій, стипендій та соціальних виплат;
- оплата комунальних послуг;
- податкові відрахування з доходів та майна населення;
- продаж товарів та послуг в місті та поза містом;
- інші доходи та витрати населення.

Управління фінансовим потоком здійснюється за допомогою системи фінансових планів. Фінансові плани поділяються на перспективні, поточні та оперативні. Поточне фінансове планування є складовою частиною стратегічного (перспективного) планування. Поточні фінансові плани території набувають форми балансу доходів та витрат. Оперативне планування потоків є більш детальним та необхідне для реалізації стратегічних та тактичних рішень.

Впровадження фінансового моделювання в управління фінансовим потоком дозволяє прогнозувати доходи території на основі оцінки податкового потенціалу; здійснювати планування витрат з врахуванням соціальних стандартів та фінансових норм; забезпечувати збалансованість між бюджетними зобов'язаннями та джерелами формування доходів; здійснювати моніторинг та оперативне управління різними параметрами соціально-економічного розвитку території; створити ефективні механізми контролю над фінансовими потоками та цільовим використанням коштів.

Основними принципами управління фінансовим потоком є принцип інформаційної достовірності, принцип оптимізації та збалансованості потоку, принцип ефективності.

Для оцінки особливостей міського фінансового потоку використовують наступні показники:

1) Частка оплати праці, комунальних платежів, податкових платежів, матеріальних витрат, оплати праці проживаючих поза містом у валових доходах промислових підприємств.

- 2) Частка матеріальних витрат в бюджетному фінансуванні соціального комплексу та інфраструктури.
- 3) Частка внутрішньо міських витрат на закупівлю товарів та послуг.
- 4) Частка пенсій та інших соціальних виплат, що витрачаються на покупку товарів та послуг в місті.
- 5) Частка оплати праці зайнятого населення, що витрачається на покупку товарів та послуг в місті.
- 6) Частка доходів населення, що витрачається на оплату комунальних платежів.
- 7) Частка доходів населення, що спрямовується до міського бюджету.
- 8) Частка оплати праці, пенсій та соціальних виплат та інших доходів населення, що використовується на покупку товарів та послуг поза містом та ін...

Внутрішні фінансові потоки – це фактично перерозподіл тих коштів, що утворюються у місті в результаті вхідних потоків з врахуванням їх зменшення в процесі виплат та витрат через вихідні потоки.

При однакових вхідних та вихідних фінансових потоках рівень заробітної плати вище на тих територіях, де більший цикл оборотності зароблених територією коштів. Якщо, наприклад, в місті є якісна платна послуга, то вона буде споживатися в самому місті, а не в іншому. Таким чином гроші не будуть виходити з міста, а спрямуються на оплату послуги. Крім того, далі цей мультиплікативний ефект буде тільки посилюватися, якщо місто буде спроможне запропонувати товари та послуги відповідної якості та вартості.

Далі, зростання вхідних фінансових потоків створює умови для підвищення заробітної плати працюючим в місті. Заробітна плата так само може бути спрямована на споживання товарів та послуг в місті. Підвищення внутрішніх фінансових потоків менш важливіше, ніж зростання вхідних потоків. Але це підвищення дозволить підняти середній рівень доходів.

При зростанні вхідних фінансових потоків виникають нові завдання, пов'язані з внутрішнім перерозподілом. Характер цього перерозподілу визначається ефективністю роботи місцевих бюджетних та комерційних структур.

Таким чином, формування фінансового потенціалу території на основі ефективного управління фінансовим потоком дозволяє на практиці значно підвищити фінансову самостійність території.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гранберг, А. Г. Стратегія територіального соціально-економічного розвитку // Питання економіки. 2010. - №9. - С. 15-27.

2. Захарчук, Е.А. Признаки и свойства саморазвивающихся социально-экономических систем // Экономика региона, 2010. №4. - с. 32-39.
3. Золотар А.Д. Грошові кошти як джерело формування грошових потоків// Молодий вчений. — 2015. — №8. — С. 535-537.
4. Овчинников И.И. Финансы местного самоуправления: проблемы укрепления доходной базы // Хозяйство и право. 1999. - №9. - С. 124-128.
5. Петрова Л.П. Анализ и планирование денежных потоков// Инновационная экономика: материалы II междунар. науч. конф. (г. Казань, октябрь 2015 г.). — Казань: Бук, 2015. — С. 72-74.
6. Проніна, Л.І. Про укріплення фінансової бази місцевих бюджетів// Фінанси. 2009. - №5. - С. 26-29.
7. Региональная экономика/ под ред. В.И. Видяпина и М.В. Степанова. - М.: ИНФРА-М, 2007. - 666 с.
8. Сабітова, Н.М. Про поняття фінансового потенціалу регіону та методології його оцінки // Фінанси. 2003. -№2. - С. 63-65.
9. Офіційний інтернет-портал Київської міської державної адміністрації. – Режим доступу: <http://kievcity.gov.ua>
10. <http://statistic.jkg-portal.com.ua/>

Аннотация

В статье рассмотрены актуальные вопросы поиска эффективных механизмов управления финансовыми потоками, а также специфика их реализации на городском уровне. На основе обобщения теоретических основ обоснованы направления совершенствования управленческих решений по повышению финансового потенциала территории.

Annotation

In the article the topical question of finding effective mechanisms for management of financial flows, as well as the specifics of their implementation at the municipal level. On the basis of summarizing the theoretical bases suggested directions to improve the financial capacity of the territory.